

Bavšica

Dolina, ki ostane zapisana v srcu

✍ Roman Ponebšek 📖 Emil Pevec

Dolina Bavšice, mnogim nepoznana, zaradi odmaknjenosti kljubuje v svoji prvobitnosti. Vpliv človeka v dolini je skladen z naravo, nove zgradbe so redke, pa še te so v trentarskem slogu, skladno z izročilom. Običajni gorniki si Bavšico le redko izberejo za izhodišče, saj so ture dolge in zahtevne. Tudi zato je še vedno tako avtentična.

Številni generaciji članov Mladinske komisije v najširšem pomenu besede Bavšica, danes s sedmimi stalnimi prebivalci, pomeni kraj učenja gorniških vrlin, druženja in nepozabnih doživetij. Odločitvi Mladinske komisije pred več kot četrto stoletja, da v dolino Bavšice postavi vzgojno-izobraževalno središče, tudi današnja generacija ne bi oporekala. Odločitev ni bila naključna, saj se je Planinska zveza, ki je v družbi upravičeno uživala velik ugled, odzvala na razmere, ki so takrat vladale na Bovškem. Obmejno območje, slabe življenjske razmere, težavno delo za preživetje na kmetiji – vse to za mlade ni bilo obetavno, zato so odhajali. Razvoj je zastal, življenje pa je izginjalo. Za nameček pa je območje leta 1976 prizadel hud potres. Planinska zveza Slovenije se je z legendarnim predsednikom, spoštovanja vrednim dr. Mihom Potočnikom, odzvala na razmere in z izbiro Bavšice za izobraževalno središče PZS prispevala k razvoju demografsko ogroženega območja.

Prvo obdobje

Leta 1980 so v Bavšico pripeljali dve gradbiščni baraki, in sicer večjo za potrebe kuhinje, jedilnice in učilnice ter manjšo za sanitarije. Baraki so sprva uporabljali pri graditvi hitre ceste Ljubljana–Maribor, znane kot Slovenika. Pod kuhinjo, ki je bila skromno opremljena, je

bil skladiščni prostor. Poleg kuhinje je bila soba, namenjena za počitek kuharju oz. kuharici. Udeleženci so bili nameščeni v šotorih. Ti so bili vojaški, s stranicami in streho, tako da je človek povprečne velikosti lahko stal v njih. Takšna je bila poletna podoba zatrepav Bavšice skoraj dve desetletji. Krivično bi bilo pozabiti na »skajlab«, oranžen bivač v obliki vrtavke, ki so ga v začetku nameravali postaviti pod Bavškim Grintavcem. Morda mu je zmanjkalo sape za vzpon, morda pa se je v izbrani družbi tako dobro počutil in se imel za tako koristnega, da je opustil misel na vzpon in je dopolnjeval podobo VIC (Vzgojno-izobraževalni center) Bavšica vse do začetka graditve sodobnega planinskega učnega središča Bavšica leta 1998, ko je delil usodo z barakama in končal na gradbiščni deponiji. Ustno izročilo pa pravi, da je bil »skajlab« prototip bivačev, ki naj bi jih nameščali ne samo po naših gorah, ampak tudi drugod po Alpah. Postavljen je bil na eno samo točko,

Bivač »Skajlab« je bil zaščitni znak VIC Bavšica

Slika na naslednji strani: Bavšica, kot so jo spoznali mnogi mladi planinci (1992).

to pa je za postavitve na skalah velika prednost. Stabilnost je omogočala že omenjena oblika vrtavke. Žal je bil pretežak za transport pod Bavški Grintavec in je zato ostal v Bavšici. Misel, da bi še naprej stal tam v spomin na VIC Bavšica, smo opustili, saj so stroge zahteve, ki jih je podal Triglavski narodni park, dovoljevale zgolj graditev objekta, namenjenega za usposabljanje, brez spremljajočih objektov. Prvotni načrt iz leta 1985 je predvideval dve fazi. Prva naj bi obsegala graditev osrednjega objekta v slogu planinske kočice s krušno pečjo v jedilnici oziroma učilnici, kuhinjo, sanitarne prostore in prenočišče, druga pa graditev spalnih prostorov, in sicer v obliki »ostrgačev« (trentarski način sušenja sena – okoli palice s številnimi vejnimi roglji so nanесли seno in tako oblikovali kopice, ki so bile sorazmerno visoke in ozke. Ti elegantni kupi sena so krasili in še krasijo avtentično podobo Bavšice). Načrti, ki so bili sodobno naravnani in so že upoštevali okoljevarstvene vidike, ki so danes uzakonjeni, so obležali v predalih.

Drugo obdobje

Podoba VIC Bavšice je klicala po obnovi; to je razumljivo, saj je bilo najprej predvideno,

Gorski reševalec Boris Mlekuč je bil »ikona« Bavšice. Z njegovo smrtjo na Okrešlju je odšel tudi del nas ...

da bo barakarsko-taborni sistem zgolj prehodne narave, kot vemo, pa se je obdržal kar dve desetletji. Leta 1988 je UO MK odločil, da VIC Bavšica ne izpolnjuje osnovnih zahtev izobraževalnega središča in da je potrebna prenova. Seveda so se takratni člani odločali med prenovo in novo stavbo po že omenjenih načrtih. Največji problem so pomenile finance, zato je bila izbira preprosta. Dve sezoni sta minili brez že utečenih vzgojno-izobraževalnih akcij. Z obnovo VIC Bavšica pa se je začelo drugo obdobje, saj je funkcijo gospodarja prevzel Jelko, ki to delo opravlja še danes. Pred njim je bil gospodar Karlo. Oba sta domačina

in Dolino zelo dobro poznata. Srečevala sta se z mnogimi problemi, največji pa je bila zagotovo oskrba z vodo, saj so akcije potekale v sušnih mesecih in včasih je zmanjkalo vode že za kuho, tuširanje pa je bilo zgolj iluzija. Pa vendar sta vsako leto rešila vse težave in tako veliko pripomogla k izvedbi programov. Prenova konec osemdesetih let prejšnjega stoletja je bila kozmetične narave.

Notranjost barake VIC Bavšica

S prostovoljnimi delom članov UO MK PZS in na ekološkem delovnem taboru MK PZS so bili prepleškani vsi leseni deli, notranjost barak so prebelili, popravili streho, okolico opremili z novimi mizami in klopmi, uredili platoje za šotore, skratka, VIC Bavšica je zadihal v sveži preobleki. Poleti 1990 je bilo tam spet vse po starem: zgodnje vstajanje, celodnevno delo in nepozabni večeri ob tabornem ognju in zvokih najrazličnejših instrumentov in petja, ki se je prepletalo s pogovori v pestri množici slovenskih narečij. Drugo obdobje je trajalo do leta 1998, ko je še zadnji program potekal v baraki in pod šotori. Dolgoletne sanje so se uresničile. Komaj smo pospravili šotore in izpraznili barako, že so prihrumeli stroji in začeli rušiti. Navdajali so nas mešani občutki veselja in nostalgije. V hipu so bile pozabljene vse nevšečnosti, ki nam jih je povzročala logistika – postavljanje šotorov, iskanje kuharjev, ki so premogli toliko entuziazma, da so kuhali v takih razmerah, vsakdanja oskrba z živili, vremenske nevšečnosti, pospravljanje s sušenjem ... Zavedali smo se odgovornosti gospodarjenja z objektom in ohranjanja avtentičnosti Bavšice. Spomini na številne akcije mladinske komisije, planinskih društev in njihovih odsekov so oživel. V poletnih terminih, ko ni bilo izobraževalnih programov mladinske komisije, so v Bavšici taborili mladi iz mladinskih odsekov. Seveda pa je to le konec obdobja, staro se umika novemu, vsebina pa ostaja.

Tretje obdobje

Prvotni že omenjeni načrti so bili spremenjeni in prilagojeni sodobnim zahtevam učnega središča. Veliko je bilo idej, ki smo jih izražali pri prenovi načrtov. Zamisel je bila, da bo v PUS Bavšica prostor za mlado družino, ki bo oskrbovala središče in se s tem preživljala. Misel na drugo fazo graditve smo opustili, saj bi bila ta preveliko breme za okolje. Temeljne zahteve, ki smo si jih zadali – da bi PUS (Planinsko učno središče) Bavšica postal sodobno izobraževalno središče, sprejemljivo za okolje in okolico – so vodile k odločitvi, da naj bo to objekt s štiridesetimi prenočišči, zaprtega tipa in namenjen zgolj usposabljanju. Imeli smo priložnost soustvarjati podobo planinskega učnega središča, o katerem je sanjalo lepo

število članov različnih generacij Mladinske komisije. Leta 1999 je napočilo tretje obdobje izobraževanja v Bavšici. Upam si zapisati, da je to zrelo obdobje. V letu 1999 je narava pokazala svojo moč. Hudourniški potok Suha je na kraj, na katerem so stali šotori, naplaval kamenje iz svoje struge. Morda se je tako hotel posloviti in prekriti sledove človeškega delovanja. Sreča je bila, da tam nismo več imeli šotorov, saj bi bila ogrožena človeška življenja.

Zdaj v Bavšici stoji sodoben objekt, ki omogoča izvajanje programov tudi pozimi, izboljšale so se delovne razmere. Stopili smo v korak s časom, s sodobnimi tokovi izobraževanja. Teče že sedmo leto tretjega obdobja. V teh letih se je v Bavšici zvrstilo še več programov kot prej; to je seveda tudi razumljivo. PUS

Nova stavba PUS Bavšica danes

Manca Volk

Bavšica je gostil šole, vojsko (med uporabniki so bili tudi tuji gostje slovenske vojske) in seveda številne mladinske odseke, ki so izvajali planinska usposabljanja.

Sprehod po spominu namenoma ne izbrska več kot tri imena in nekaj letnic. Kot je zapisano, je PUS Bavšica sad zamisli, idej in dela mnogih generacij mladih planincev. Zagotovo je bila temeljna ideja poiskati prostor, na katerem bi lahko v miru izvajali vzgojno-izobraževalne projekte Mladinske komisije. Hvala vsem, ki ste prispevali kamenček, kamen ali skalo v današnjo podobo mozaika PUS Bavšica. ●